

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 10 juli 2023

Saken

Omställningsstudiestöd, ålder och
utbildning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd för studier på Hermods AB Malmö under perioden den 2 januari – 18 juni 2023 och för perioden den 4 september – 24 december 2023. I ansökan uppgav NN att målet med studierna är CNC-robottekniker.

CSN avslag, den 7 juni 2023, ansökan med följande motivering. NN kan inte få omställningsstudiestöd för studier på Hermods AB Malmö eftersom utbildningen är längre än motsvarande 80 veckors heltidsstudier. För sökanden som är under 40 år får inte omställningsstudiestöd lämnas för utbildningar som har en utbildningslängd som motsvarar mer än 80 veckors heltidsstudier.

NN överklagade beslutet och bifogade ett intyg daterat den 13 juni 2023 i vilket anges att NN har möjlighet att läsa utbildningen i en snabbare takt än den normala och att genom att läsa sina LIA- kurser pararellt med övriga kurser är det planerat att NN kommer att läsa klart utbildningen under en period av totalt 79 veckor.

Överklagandenämnden för studiestöd avslag, den 29 juni 2023, överklagandet med följande motivering. Bedömningen av vad som är en utbildning och hur omfattande den är normalt ska ske utifrån utbildningen som sådan. De undantag som kan finnas, enligt lagens förarbeten, är om det finns en med utbildningsanordnaren fastställd studieplan. Det bör då vara en studieplan som visar ett annat tydligt mål med studierna än att läsa en längre utbildning och att dessa studier kan slutföras inom 80

veckor (jämför Överklagandenämndens tidigare avgörande i ärende 2022-04406). I detta fall finns det ett intyg från utbildningsanordnaren om att NN har möjlighet att läsa YH-utbildningen i en snabbare takt än det normala. Det är även planerat att han ska läsa den aktuella utbildningen inom en period av 79 veckor. Detta intyg kan dock inte jämföras med en individuellt utformad studieplanering av det slag som avses. Mot denna bakgrund bedömer nämnden att NN utbildning till CNC- och robottekniker är längre än 80 veckor och att han därför inte har rätt till omställningsstudiestöd för den sökta utbildningen.

NN begärde därefter, hos CSN, omprövning av beslutet och bifogade en individuell studieplan, daterad den 5 juli 2023 av vilken det framgår att NN tillsammans med utbildningsledare för Hermods yrkeshögskola har upprättat en individuell studieplan, som nu omfattar totalt 76 veckors studier.

CSN avslag vid omprövning ansökan med följande motivering. NN kan inte få omställningsstudiestöd för studier på Hermods AB Malmö eftersom utbildningen är längre än motsvarande 80 veckors heltidsstudier. För sökanden som är under 40 år får inte omställningsstudiestöd lämnas för utbildningar som har en utbildningslängd som motsvarar mer än 80 veckors heltidsstudier. Av den bifogade individuella studieplanen framgår vilka kurser NN ska läsa, under vilka perioder kurserna ges och att den är godkänd av utbildningssamordnaren. Det framgår även att den individuella studieplanen omfattar totalt 79 veckor vid medräkning av LIA-period under april 2023. Överklagandenämnden för studiestöd har i avgörandet gällande NN ansökan konstaterat att bedömningen av vad som är en utbildning och hur omfattande den är, normalt ska ske utifrån utbildningen som sådan. De undantag som kan finnas är om det finns en med utbildningsanordnaren fastställd studieplan. Det bör då vara en studieplan som visar ett annat tydligt mål med studierna än att läsa en längre utbildning och att dessa studier kan slutföras inom 80 veckor. Av NN studieplan framgår inget annat mål med studierna, än att han ska slutföra och läsa hela utbildningen till CNC- och robottekniker, bara i en snabbare takt än det normala. CSN gör därför bedömningen att den individuella studieplanen, inte är en sådan individuell studieplan som medför att det finns skäl att göra en annan bedömning av utbildningens längd.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Bedömningen av en utbildnings längd ska göras med utgångspunkt i den sökta utbildningen som sådan, bedömningen ska enligt CSN inte göras på individnivå. I det aktuella fallet (dnr 2022–5144) har såväl CSN som överklagandenämnden bedömt att sökande hade rätt till omställningsstudiestöd trots att den aktuella utbildningen motsvarade över 80 veckors studier, eftersom skolan valde att hålla ett generellt högre tempo på utbildningen. Han har från utbildningsanordnaren erhållit en individuell studieplan, som visar att han tillåts hålla ett högre tempo än hur utbildningen var planerad. Det kan emellertid konstateras att detta är en öppen möjlighet som skolan erbjuder, dvs. riktar sig generellt till elever som söker den möjligheten. Det förefaller medföra en snedvriden fördelning av omställningsstudiestödet, i de fall det görs skillnad mellan skolor som *tvingande* håller ett generellt högre tempo och andra skolor som generellt *tillåter* ett högre tempo. Det innebär att vissa skolor, direkt eller indirekt, skulle tjäna på att pressa tidsschemat eftersom det kan resultera i att fler väljer att söka just den skolan. Med utgångspunkt i den sökta utbildningen som sådan och utan hänsyn till

individnivå, konstateras att skolan tillåter ett generellt högre tempo. Utbildningen måste därför anses vara kortare än 80 veckor och omställningsstudiestöd bör därför beviljas.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

Nämnden har därefter inhämtat ett yttrande från CSN:s rättsavdelning som anfört bland annat följande. ÖKS har i ett vägledande avgörande konstaterat att bedömningen av vad som är en utbildning och hur omfattande den är, normalt ska ske utifrån utbildningen som sådan. De undantag som det kan finnas är om det finns en med utbildningsanordnaren fastställd studieplan som visar ett annat tydligt mål med studierna, och att dessa studier kan slutföras inom 80 veckor. NN har sedermera skickat in en av skolan godkänd individuellt upprättad studieplan, som visar att han kommer att slutföra studierna inom 80 veckor. Överklagandet bör därför bifallas på motsvarande sätt.

NN har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på CSN:s yttrande, men han har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 14 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår följande. Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som motsvarar minst en veckas och som mest 80 veckors studier på heltid. Från och med det kalenderår då den studerande fyller 40 år får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som är längre än 80 veckor på heltid eller motsvarande antal veckor på deltid.

Överklagandenämndens bedömning

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att NN är yngre än 40 år och att han således har rätt till omställningsstudiestöd för en utbildning som motsvarar som mest 80 veckors heltidsstudier.

Av förarbetena till den aktuella bestämmelsen i lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 195–196) framgår bland annat följande.

”För att undvika uppskjutna eller förlängda studier finns det behov att sätta en gräns för hur långa utbildningar får vara för att ge möjlighet till omställningsstudiestöd. Utan en sådan gräns finns det risk för att personer skulle välja att skjuta upp studierna till den tidpunkt då man kan få omställningsstudiestöd för en del av utbildningen. Det kan i sin tur leda till ett försenat kompetenstillskott på arbetsmarknaden. Regeringen bedömer att omställningsstudiestödet är mycket förmånligt och kommer att kunna användas i stor utsträckning av de som behöver ställa om i yrkeslivet, oavsett 40-årsgränsen för längre utbildningar. Det är därför inte motiverat att tillåta längre utbildningar för yngre studerande, oavsett skäl.”

NN har ansökt om omställningsstudiestöd för studier på Hermods AB Malmö under perioden den 2 januari – 18 juni 2023 och för perioden den 4 september – 24 december 2023 och det har inte framkommit annat än att han ska läsa hela programmet. CNC- och robottekniker programmet är en utbildning som överstiger 80 veckors heltidsstudier då den omfattar totalt 425 yrkeshögskolepoäng vilket motsvarar 85 heltidsveckor.

De undantag som i vissa fall kan finnas är om det finns en med utbildningsanordnaren fastställd studieplan avseende en individuellt anpassad utbildning, normalt gällande olika kurspaket. Det bör då vara en tydligt utformad studieplan som visar ett annat mål med studierna än att läsa in en längre utbildning, och att dessa studier kan slutföras inom 80 veckor (jämför Överklagandenämndens avgörande 2022-04392).

Av förarbetena till den aktuella bestämmelsen i lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 197–198, 203) framgår bland annat även följande.

”Regeringen avser att bedömningen ska göras med utgångspunkt i den sökta utbildningen som sådan. Vid individuellt anpassade utbildningar, och då kurser som sätts ihop till olika utbildningspaket, bör en individuell studieplan eller motsvarande ha upprättats som visar tiden för utbildningens genomförande”.

Överklagandenämnden har i ett vägledande avgörande bland annat konstaterat att studier på fristående kurser med en individuell studieplanering utformad tillsammans med utbildningsanordnaren som anger att kurspaketets omfattning kommer att understiga 80 veckors studier och därmed kunna slutföras inom den tiden, kan medföra att omställningsstudiestöd kan beviljas trots att utbildningen som sådan överstiger 80 veckor (jämför Överklagandenämndens avgörande 2023-00352).

Det kan i sammanhanget även nämnas att Överklagandenämnden i ett vägledande avgörande fastställt, att om skolan valt att hålla ett högre tempo på utbildningen för samtliga studenter på utbildningen, och att den av den anledningen understiger 80 veckor så kan omställningsstudiestöd lämnas för studerade under 40 år. Den kortare tiden beror emellertid inte på att vissa studerande får tillgodoräkna sig tidigare studier eller erfarenheter eller att vissa studerande endast läser delar av ett längre utbildningspaket. Den kortare utbildningstiden är generell för alla studerande vid utbildningen och beror på att studierna bedrivs i ett högre tempo än heltid. Den aktuella utbildningen kan då inte bedömas vara mer än 80 veckor. (jämför Överklagandenämndens avgörande 2022-05144).

Annat framkommer inte än att NN ska läsa ett sammanhållet program. Utbildningen avser därför inte fristående kurser, behörighetsgivande kurser eller sammansatta ”kurspaket”. Skolan som sådan har inte valt att hålla ett högre tempo generellt för alla studerande, även om NN anfört att skolan kan ge möjlighet för alla studerande att läsa utbildningen i en högre takt än den normala med en individuellt upprättad studieplan. I detta fall finns en sådan av utbildningssamordnaren upprättad individuell studieplan om att NN har möjlighet att läsa utbildningen i snabbare takt än det normala.

Den grundläggande tanken i lagens förarbeten är att den som är yngre än 40 år ska vara hänvisad till studiemedelssystemet för att finansiera en längre utbildning. Gränsen har då av lagstiftaren satts vid att utbildningen får vara maximalt 80 veckor för att berättiga till omställningsstudiestöd. Vid bedömningen av utbildningens längd måste utgångspunkten vara att denna görs utifrån utbildningen som sådan. De undantag som finns är då att den studerande, genom en individuell studieplan, ska kunna välja vissa utvalda kurser till ett paket för att uppnå ett på förhand utformat mål med studierna inom 80 veckor. I detta fall innebär den aktuella individuella studieplanen inte en justering av den ordinarie studieplanen annat än avseende studietakten. Lagstiftarens avsikt med begränsningen om 80 veckor kan inte ha varit att en yngre studerande i samråd med utbildningsanordnaren ska kunna komprimera eller läsa en viss längre utbildning i snabbare takt för att på så sätt kunna hamna under 80 veckors studier och därigenom ges möjlighet att få omställningsstudiestöd.

Det är således inte fråga om en sådan individuell anpassning av utbildningen som lagstiftaren avsett och bedömningen av utbildningens längd ska då inte göras på annat sätt än med utgångspunkt i den sökta utbildningen som sådan.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Överklagandenämnden att NN utbildning till CNC- och robottekniker motsvarar mer än 80 heltidsveckor, och han har av den anledningen inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Anders Karlsson

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Helena Söderberg och Jenny Twana.

Föredragande: Anders Karlsson

Kopia till CSN och CSN:s Rättsavdelning